

УДК 347.471: 167

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ ВІДНОСИН У НЕПІДПРИЄМНИЦЬКИХ ТОВАРИСТВАХ ТА УСТАНОВАХ

Кочин В. В.,

кандидат юридичних наук, заступник директора з підготовки наукових кадрів Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України (Київ)

У статті розглядається методологія досліджень відносин у неприємницьких товариствах та установах. Встановлено, що відносини участі у неприємницьких товариствах та установах слід розглядати через застосування природно-правових засад праворозуміння; сприйняття права на засадах уявлення про справедливість міри свободи і рівності, що відображує потреби суспільного розвитку; впровадження засад саморегулювання відносин за допомогою соціальних норм. Тому механізм правового регулювання цих відносин має надавати широкі можливості для здійснення та захисту прав та інтересів як членів/учасників, так і дестинаторів (третіх осіб) у випадках, передбачених законом. Вирішенню підлягають наступні теоретико-правові проблеми: проблема форми та сутності відносин; проблема належного правового регулювання відносин; проблема механізму правового регулювання; проблема правореалізації та правозастосування; проблема поєднання теорії та практики.

Ключові слова: методологія, неприємницькі товариства, установи, неприємницькі відносини.

Вже краще зовсім не думати про відшукування яких би то не було істин, ніж робити це без будь-якого методу.

Рене Декарт

ВСТУП

Основною метою будь-якого наукового дослідження є встановлення істинного знання на основі таких критеріїв як об'єктивність, доказовість, обґрунтованість і достовірність. Її досягнення неможливе без належного методологічного підґрунтя – відповідної стратегії дослідження, що у свою чергу надає можливість обрання вірного тактичного плану вирішення конкретної проблеми [1].

Процес наукового дослідження передбачає пошук проблем, встановлення їх передумов, висвітлення фактичних обставин, аналіз підходів та аргументування запропонованих варіантів їх вирішення, що мають ґрунтуватися на відповідній теоретичній основі із застосуванням

належного інструментарію. При цьому, основою дослідження є визначення його об'єкта, стану його проблемності, логічно вивірене дослідження проблематики, обґрунтованість та доведеність результатів дослідження, а також можливість їх застосування на практиці [2].

На сьогодні методологія розглядається дослідниками переважно через сукупність відповідних методів наукового пізнання. Однак, такий підхід, як справедливо зауважує М. В. Костицький, є спрощенням цього поняття та зведення його фактично до методики; натомість методологія є певним світоглядом, що ґрунтується на науковій теорії чи концепції, крізь призму якого пізнається буття світу, природні та суспільні явища [3].

Крім того, методологія розглядається в онтологічному вимірі, як система філософських засад пізнавальної діяльності та відповідних загальнонаукових, міжгалузевих та галузевих наукових принципів, методів, категорій і теоретичних положень, що забезпечують отримання та систематизацію нових знань про об'єктивну реальність; а також у гносеологічному вимірі, як вчення про суттєві властивості й закономірності виникнення, функціонування та розвитку множини методологічних систем [4]. Методологічна система права у свою чергу має на сьогодні враховувати такі особливості як: подолання межі між правом як наукою та практичною сферою; сучасності правових теорій та практикою; спрямованість методології на правозастосування з одночасним її розумінням як концепції правопізнання [5].

Таким чином, методологію приватноправових досліджень не слід обмежувати виключно методами наукового пізнання, адже останні є лише науковим інструментарієм, що може бути застосований виключно в системі світоглядних теоретичних координат досліджуваного явища.

ПРОБЛЕМАТИКА ОБ'ЄКТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Формальними координатами цивільно-правового дослідження є відповідна формула спеціальності 12.00.03, яка охоплює юридичні науки, які досліджують цивільне, сімейне, міжнародне приватне право, що регулюють особисті немайнові та майнові відносини, засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників, процесуальні форми захисту цивільних прав. Таким чином, виникає запитання щодо наявності цивілістичних ознак відносин у непідприємницьких товариствах та установах.

О. Р. Шишка визначає наступні ознаки відносин, які є цивільними:

- 1) які засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників (ч. 1 ст. 1 ЦК України);
- 2) які є особистими немайновими та майновими (ч. 1 ст. 1 ЦК України);
- 3) відносини, учасниками яких є особи (фізичні та юридичні) та/або суб'єкти публічного права (державна Україна, Автономна Республіка Крим, територіальні громади, іноземні держави та інші суб'єкти публічного права) – ст. 2 ЦК України;
- 4) цивільними є лише ті відносини, які виникли з підстав, встановлених ст. 11 ЦК України;
- 5) цивільними є лише ті відносини, які виникають з приводу матеріальних та нематеріальних благ, визначених ст. 177 ЦК України [6].

Зміст відносин у непідприємницьких товариствах у загальних рисах характеризується як права та обов'язки, що виникають в учасників/членів щодо управління товариством, задоволення їх особистих немайнових чи майнових прав та інтересів; а відносин в установах – як права та обов'язки щодо управління установою та реалізації її мети, визначеної засновником. Зважаючи на розуміння непідприємницького товариства та установи (ст. 83,

85 ЦК України), відносини у непідприємницьких товариствах та установах є цивільними, оскільки засновані на юридичній рівності їх засновників (членів/учасників), мають ознаки особистих немайнових та майнових, суб'єктом цих відносин можуть бути фізичні та юридичні особи, виникають із дій осіб, що передбачені актами цивільного законодавства, з приводу матеріальних та нематеріальних благ, що є об'єктами цивільних прав.

Разом з тим, проблемою є з'ясування особливостей цих відносин, адже загальні риси не завжди надають можливість віднести їх виключно до майнових чи немайнових. Крім того, предмет цивільного права є значно ширшим, ніж визначено колом відносин, що регулюються цивільним законодавством. Тому, логіка дослідження має ґрунтуватися в першу чергу на цивільних відносинах, які виникають в межах юридичної особи в системі родового поняття відносин участі та видових понять членства (для непідприємницьких товариств) та відносин управління (щодо установ), а також їх спільності та відмінності із корпоративними відносинами.

Сприйняття непідприємницьких організацій виключно як суб'єктів правових відносин не дозволяє вирішити проблем, що виникають у разі використання цього інституту як інструмента участі в окремих відносинах (наприклад, фінансування будівництва, інвестування бізнесу, управління майном, волонтерство тощо). Внаслідок цього, погляд на юридичну особу слід переводити з площини суб'єкта у площину змісту цивільних відносин. Отже, якщо відносини в підприємницьких товариствах досліджуються в межах корпоративного права, то відносини у непідприємницьких товариствах і установах залишаються недослідженими.

Таким чином, проблематикою досліджень відносин у непідприємницьких товариствах та установах є:

1) визначення системи відносин, що складає субінститут непідприємницьких юридичних осіб, структурні елементи якої відображають відносини в окремих видах непідприємницьких товариств та установ (проблема форми та сутності відносин);

2) еволюція відносин у непідприємницьких товариствах та установах, що дозволяє визначити таксономію непідприємницьких юридичних осіб та визначити перспективи їх розвитку (проблема належного правового регулювання відносин);

3) міжгалузевий характер окремих відносин, а також застосування інших соціальних регуляторів (проблема механізму правового регулювання);

4) особливості здійснення та захисту цивільних прав та виконання обов'язків учасниками відносин у непідприємницьких товариствах та установах (проблема правореалізації та правозастосування);

5) удосконалення правового регулювання відносин у непідприємницьких товариствах та установах (проблема поєднання теорії та практики).

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВІДНОСИН У НЕПІДПРИЄМНИЦЬКИХ ТОВАРИСТВАХ ТА УСТАНОВАХ

Цивільно-правових погляд на непідприємницькі товариства та установи спричиняє в першу чергу застосування теоретико-методологічних положень вчення про юридичну особу. Законодавча конструкція, передбачена ст. 80 ЦК України, реалізовує теорію організації, запропоновану О. А. Пушкіним, відповідно до якої будь-яка юридична особа має форму організації, що передбачає: 1) відповідним чином сформовану структуру, що може об'єднувати осіб та/або капітали з метою вступу до цивільного обороту; 2) структура такого утворення має внутрішню

організацію, що дозволяє волю засновників трансформувати у волю юридичної особи як єдиного цілого [7].

При цьому, юридична особа є реальним суб'єктом, що бере участь у цивільних відносинах. Тому дослідженню підлягають такі дискусійні погляди, на яких акцентує В. І. Борисова, як відносини між юридичною особою та її органами, межі реалізації інтересів засновників (учасників/членів), складність відносин залежності юридичних осіб (зокрема, економічної чи фінансової), універсальність форм юридичних осіб, а також особливості їх функцій [8].

У зв'язку з такими теоретичними підходами неможливо розглянути юридичні особи без напрацювань теорії організацій. Вона охоплює напрацювання соціології, психології, економіки, управління і, як результат, розглядає організацію як об'єкт дослідження, що має впорядковану внутрішню структуру комплексу взаємопов'язаних елементів, що характеризується цілеспрямованим функціонуванням та розвитком [9].

Іншим не менш вагомим аспектом теоретичних шляхів вирішення описаних проблем є розуміння непідприємницьких товариств та установ як елементів громадянського суспільства. Отже, підґрунтям для дослідження мають бути загальні основи (принципів) його функціонування, до яких Н. С. Кузнецова відносить: економічну свободу, поліформію власності, ринковий характер розвитку економіки; безумовне визнання і захист природних прав людини і громадянина; легітимність і демократичний характер влади; рівність усіх перед законом і правосуддям, надійну юридичну захищеність особистості; правову державу, побудовану на принципі розподілу влади та взаємодії її окремих гілок; політичний і ідеологічний плюралізм, наявність легальної опозиції; свободу слова, думки, незалежність засобів масової інформації, невтручання держави у приватне життя громадян, їхні взаємні права, обов'язки та відповідальність; класовий мир, партнерство і національну згоду; ефективну соціальну політику, яка забезпечує належний рівень життя людей [10].

Окрім принципів цивільного права в основу відносин у непідприємницьких товариствах та установах мають бути покладені норми громадянського суспільства, які досить часто не мають правової природи. Як приклад, можна навести визнання (легітимації) особами релігійних чи політичних настанов. Тому, неабиякий вплив матиме і відповідне розуміння суспільства.

Подібне уявлення про регулювання суспільних відносин може бути лише в межах концепції верховенства права, яка Конституційним Судом України відповідно до частини першої статті 8 Конституції України розуміється як «панування права в суспільстві та вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема у закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті передусім ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності тощо. Одним з проявів верховенства права є те, що право не обмежується лише законодавством як однією з його форм, а включає й інші соціальні регулятори, зокрема норми моралі, традиції, звичаї тощо, які легітимовані суспільством і зумовлені історично досягнутим культурним рівнем суспільства. Всі ці елементи права об'єднуються якістю, що відповідає ідеології справедливості, ідеї права, яка значною мірою дістала відображення в Конституції України» [11].

Право на свободу об'єднання (ст. 314 ЦК України) підлягає розширеному розумінню, виходячи за межі виключно об'єднань у політичні партії та громадські організації. Основою наукового розвитку цього права мають слугувати юснатуралістичні принципи, які спричинені соціорегулятивними закономірностями та природно-правовими концепціями [12].

Іншим аспектом вироблення теорії відносин у невідприємницьких товариствах та установах є економічні фактори. Так, на підставі комплексного теоретико-правового аналізу генезис та сучасного стану інституту невідприємницької юридичної особи, О. І. Зозуляк виокремлює ряд соціально-економічних чинників, що вплинули на зародження, становлення та розвиток інститутів громадянського суспільства, що отримали відображення в існуючих теоріях невідприємницьких юридичних осіб, зокрема: теорії «суспільних благ», теорії «недосконалості ринку»; теорії «субсидій» теорії «споживчого контролю»; теорії «соціального походження» [13]. Однак, йдеться не про теорії невідприємницьких юридичних осіб, а про передумови та підстави виникнення так званого «третього сектору». На жаль, із першоджерела неможливо встановити теоретичну основу висновку Ю. Г. Лескової, на яку посилається названа дослідниця [14].

Дійсно, економічні процеси впливають правові відносини, зокрема щодо регулювання їх форми та змісту. Так, Хейко Керкмейстер (Heico Kerkmeester) звертає увагу, що право та економіка тісно пов'язані з економічним аналізом права та неінституційною економікою, зокрема, як довів Рональд Коуз (Ronald Coase [15]), хоча закон і економіка демонструють, наскільки економіка є важливою для вивчення закону, у той же час неінституційна економіка зосереджується на важливості інституцій – таких як фірма, ринок, і звичайно закон – це важливо для розуміння економічної системи. Тому він прогнозує, що коли юристи ознайомляться з основними концепціями економіки, їх чудове розуміння об'єкта дослідження дозволить їм перевершити економістів, що працюють у тій же галузі [16].

Таким чином, зміст економічних відносин має набути відповідної юридичної форми, зокрема, окреслившись у відповідний правовий інститут. Основним же завданням є надання їм відповідного юридичного змісту на основі вже сформованих моделей. Першоосновою невідприємницьких юридичних осіб є реалізація права осіб на свободу об'єднання (для товариств) та виокремлення майнової основи – розпорядження власністю (для установ). Тому їх участь у економічних відносинах навряд чи змінить їх правову природу, зокрема зміст організаційних та майнових відносин.

З огляду на це, слушною є позиція, що при дослідженнях у сфері права необхідно розрізняти базові концепти (право, справедливість, приватне право, суб'єкт права, власність, договір тощо) і «правові концепти» (закон, правовий інститут, правова норма, судовий захист, позов, представництво тощо) [17]. Також звертаємо увагу, що на відміну від єдиної основи методології радянської науки – метод діалектичного матеріалізму – цивілісти можуть звертатися до світоглядів матеріалізму, ідеалізму та інтуїтивізму [18].

На жаль, у вітчизняній науці ще спостерігаються елементи формалізованості досліджень в частині відповідності науковим програмам, планам, темам, на підставі чого окремі науковці звертаються до програмних документів Президента України, Кабінету Міністрів України та інших органів, що не завжди відповідає методологічній основі дослідження. Так, зважаючи на Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016 – 2020 роки затверджену Указом Президента України від 26 лютого 2016 року № 68/2016 може скластися уявлення, що тематика досліджень інститутів громадянського суспільства втратить свою актуальність.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Р. Б. Шишка визначає такі основні проблеми обрання методів наукового пізнання за спеціальністю 12.00.03: 1) зловживання обраними методами, частина яких не може в принципі забезпечити вирішення

обраного завдання; 2) ігнорування новітніх методів дослідження; 3) відсутність зв'язку між методами та завданнями; 4) підміна завдань досліджень методами [19].

Конкретні наукові методи визначаються методологією правової науки, що має наступні складові: загальний (філософський) підхід, загальнонаукові методи, спеціальні методи, власні правові методи.

Загальні (філософські) підходи складають найбільш загальні принципи і методи наукового пізнання, що виконують регулятивну функцію не тільки відносно власне наукового пізнання, а й стосовно самої філософії. Ознаками загального методу – діалектики – є адекватність відображенням матеріальної дійсності; відображає розвиток усіх галузей природи, суспільного життя та мислення [20]. Однак, поруч із цим методом у юридичній літературі пропонується застосовувати й метафізику. Так, І. А. Безклубий звертає увагу на необхідність сприйняття метафізики з огляду на зовнішні фактори, що впливають на юридичну науку [21].

Отже, вплив на відносини у непідприємницьких товариствах та установах можна розглядати як на основі внутрішнього саморуху (наприклад, трансформація відносин спільної власності у об'єднання співвласників як юридичної особи), так і внаслідок зовнішнього впливу (наприклад, надання кооперативам як ознак підприємницького, так і непідприємницького товариства, відповідно до державної політики).

Також, підлягає застосуванню матеріалістичний підхід в частині встановлення взаємозв'язку правового регулювання цивільно-правового статусу непідприємницьких товариств і установ з існуючими економічними, соціальними та іншими суспільними чинниками (йдеться про спеціальні правові статуси: фінансова установа, саморегульвна організація тощо).

Застосування діалектичної методології дозволить визначити такі її категорій як явище та сутність, форма та зміст, структура та елементи, системність та комплексність. Окремо слід звернути увагу на форму відносин, адже організаційно-правова форма є наріжним каменем інституту юридичної особи. Зокрема, форма є способом існування змісту, його внутрішня структура, організація і зовнішній вираз, тому таке явище як «договірні форми об'єднань фізичних та юридичних осіб у цивільному праві України» не має передбачати створення юридичної особи.

У свою чергу, Ю. М. Юркевич, обираючи методологію досліджень зауважує: «Дослідження договірних форм об'єднань фізичних та юридичних осіб у цивільному праві України спрямоване на з'ясування місця договору в регулюванні об'єднань фізичних та юридичних осіб у цивільному праві України, дослідження договору як підстави створення об'єднань фізичних та юридичних осіб, здійснення характеристики договорів про спільну діяльність як форм об'єднань осіб у цивільному праві, вивчення договірних форм об'єднань фізичних осіб з підприємницькою метою та договірних форм об'єднань юридичних осіб, а також на аналіз підстав та порядку припинення договірних форм об'єднань фізичних та юридичних осіб у цивільному праві України», що на нашу думку є методологічною помилкою, адже зміст відносин може бути схожий, але зовнішнє вираження – різне [22]. При цьому автор аналізує як договори про спільну діяльність, так і засновницькі договори, які у свою чергу породжують різні організаційні форми відносин.

Також використовуватимуться загальнонаукові методи. Окремо зупинимось на емпіричному дослідженні відносин у непідприємницьких товариствах, що передбачає обрання об'єктів дослідження, які не

врегульовані нормативно-правовими актами, їх опис та аналіз, що дозволить дійти обґрунтованих висновків. Так, зміст відносин участі у досліджуваних юридичних особах законодавчо не регламентовано, тому джерелами пізнання слугуватимуть так звані корпоративні акти.

Застосуванням індукції можливе при дослідженні організаційно-правової форми установи, адже інших її видів, на відміну від видів товариств, не передбачено. У свою чергу, дедукція дозволить на основі загального розуміння відносин у товаристві здійснити висновки щодо окремих його видів, правовий статус яких не деталізовано.

Як результат, за допомогою абстрагування та моделювання є можливість поширити спільні ознаки предметів на всі предмети множини (наприклад, непоіменовані саморегульовані організації) та змоделювати відповідне належне правове регулювання.

Крім того, доцільним використання синергетичного підходу, що дозволяє аналізувати інститут як цілісну систему, спрогнозувати її розвиток як системи та можливість самоорганізації у межах, встановлених законодавством. Так, за відсутності правового регулювання учасники/члени непідприємницьких товариств здатні самостійно створювати, відтворювати або вдосконалювати організацію юридичної особи. Наприклад, лікарняні каси організують відносини участі як у формі громадської організації, так і у формі благодійного фонду; або створення благодійного фонду навчального закладу без використання моделі освітнього ендавменту.

Власноправові методи дослідження, такі як формально-юридичний (юридико-технічний, догматичний) та порівняльні методи ефективні на стадіях дослідження механізму правового регулювання, норм законодавства, юридичної практики про непідприємницькі товариства та установи. Зокрема, на основі узагальнень та виявлення ознак доцільно формулювати нові або удосконалювати існуючі поняття інституту юридичної особи, порівняльний метод знаходить своє широке застосування внаслідок компаративістського характеру дослідження в межах правових систем України та *acquis* ЄС.

ВИСНОВКИ

Відносини участі у непідприємницьких товариствах та установах розглядаються через застосування природно-правових засадах праворозуміння; сприйняття права на засадах уявлення про справедливість міри свободи і рівності, що відображує потреби суспільного розвитку; впровадження засад саморегулювання відносин за допомогою соціальних норм. Тому механізм правового регулювання цих відносин має надавати широкі можливості для здійснення та захисту прав та інтересів як членів/учасників, так і дестинаторів (третьох осіб) у випадках, передбачених законом. Вирішенню підлягають наступні теоретико-правові проблеми: проблема форми та сутності відносин; проблема належного правового регулювання відносин; проблема механізму правового регулювання; проблема правореалізації та правозастосування; проблема поєднання теорії та практики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Данильян О. Г. Філософія. Підручник. О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. Харків. Право, 2015. С. 293.
2. Керимов Д. А. Методология права: Предмет, функции, проблемы философии права. 6-е изд. Москва. Изд-во СГУ, 2011. С. 97.

3. Костицький В. М. Нормативізм як методологія юриспруденції // Філософські та методологічні проблеми права, № 1 (11), 2016. С. 18.
- 4 Шевчук Р. М. Методологія наукового пізнання: від явища до сутності // Філософські та методологічні проблеми права, № 1 (11), 2016. С. 42–43.
5. Лихолат І. П. Актуальні проблеми методології приватного права // Методологія приватного права. Зб. наук. праць (за матеріалами наук.-теорет. конф., м. Київ, 30 травня 2003 р.) / Редкол.: О. Д. Крупчан (голова) та ін. К.: Юрінком Інтер, 2003. С. 35–36.
6. Шишка О. Р. Відносини, що регулюються цивільним законодавством України // Приватне право і підприємництво. Збірник наукових праць. Вип. 15, 2016 р. / Редкол.: Крупчан О. Д. (гол. ред.) та ін. К.: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України, 2016. С. 87.
7. Борисова В. И. Теоретико-методологические положения учения о юридических лицах // Методология исследования проблем цивилистики. Сб. ст., посвящ. памяти проф. А. А. Пушкина / Под ред. Ю. М. Жорнокуя и С. А. Слипченко. Харьков. Право, 2017. С. 75–76.
8. Борисова В. И. Теоретико-методологические положения учения о юридических лицах // Методология исследования проблем цивилистики. Сб. ст., посвящ. памяти проф. А. А. Пушкина / под ред. Ю. М. Жорнокуя и С. А. Слипченко. Харьков. Право, 2017. С. 81–89.
9. Мильнер Б. З. Теория организаций. М. ИНФРА-М, 1998. С. 4.
10. Кузнецова Н. С. Розвиток громадянського суспільства та сучасне приватне право України // Приватне право. № 1. 2013. С. 52.
11. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) від 02.11.2004 № 15-рп/2004// Урядовий кур'єр від 17.11.2004 № 219
12. Рабінович С. П. Юснатуралізм у приватному праві (західноєвропейська традиція): монографія. – К.: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва НАПрН України, 2010. С. 54.
13. Зозуляк О. І. Непідприємницькі юридичні особи як суб'єкти цивільного права: теоретичний та практичний аспекти. Дис. ... докт. юрид. наук. 12.00.03. Київ, 2017. С. 159.
14. Зозуляк О. І. Непідприємницькі юридичні особи як суб'єкти цивільного права: теоретичний та практичний аспекти. Дис. ... докт. юрид. наук. 12.00.03. Київ, 2017. С. 52.
15. Англо-американський економіст, Лауреат Нобелівської премії з економіки 1991 року [https://uk.wikipedia.org/wiki/Рональд_Коуз].
16. Heico Kerkmeester Methodology: General // Encyclopedia of Law & Economics. P. 384. Режим доступу: <http://reference.findlaw.com/lawandconomics/0400-methodology-general.pdf> [дата звернення 24.11.2017].
17. Харитонов Є. О., Харитонova О. І. Приватне право як концепт: постановка питання // Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України № 1 (2014). С. 76.
18. Довгерт А., Мережко О. Методологія міжнародного приватного права // Приватне право. 2013. № 1. С. 42–43.
19. Шишка Р. Б. Методологія досліджень за спеціальністю 12.00.03 // Методологія приватного права (теоретичний дискурс та практичне застосування). Матеріали міжнар. наук.-теорет. конф. (м. Київ, 10 червня

2016 р.). К. НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2016. С. 41.

20. Данильян О. Г. Філософія. Підручник. О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. Харків. Право, 2015. С. 294–295.

21. Безклубий І. А. Метафізичний вимір приватного права // *Методологія приватного права (теоретичний дискурс та практичне застосування)*. Матеріали міжнар. наук.-теорет. конф. (м. Київ, 10 червня 2016 р.). К. НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2016. С. 57.

22. Юркевич Ю. М. Договірні форми об'єднань фізичних та юридичних осіб у цивільному праві України. Дис. ... докт. юрид. наук. 12.00.03. Львів. 2017. С. 81.

**METHODOLOGY OF RELATIONS RESEARCHES
IN NON-ENTREPRENEURIAL SOCIETIES AND FOUNDATIONS**

Kochyn V. V., Candidate of Legal Sciences, Deputy
Director of Scientific Personnel Training of
the Academician F. H. Burchak Scientific Research
Institute of Private Law and Entrepreneurship of NALS of
Ukraine (Kyiv)

Keywords: methodology, non-entrepreneurial societies, foundations, non-entrepreneurial relations.

The article deals with the methodology of relations research in non-entrepreneurial societies and foundations. It has been established that relations of participation in entrepreneurial societies and foundations should be considered through the application of the legal and legal principles of legal thinking; perception of the right to an understanding of the fairness of the measure of freedom and equality, reflecting the needs of social development; implementation of the principles of self-regulation of relations with the help of social norms. Therefore, the mechanism of legal regulation of these relations should provide wide opportunities for the realization and protection of the rights and interests of both members / participants and distributors (third parties) in cases stipulated by law. The following theoretical and legal problems are subject to the decision: the problem of the form and essence of relations; the problem of proper legal regulation of relations; problem of the mechanism of legal regulation; the problem of law enforcement and enforcement; the problem of the combination of theory and practice.